

VILIAM KLIMÁČEK

MÁRNOŠŤ

MARENČIN PT

márnost'

Minulosť už nie je, čím bývala.

Viliam Klimáček
márnosť

MARENČIN PT

*Napísanie románu podporil z verejných zdrojov formou štipendia
Fond na podporu umenia a prispel aj na jeho vydanie.*

Copyright © Viliam Klimáček, 2022
© Marečin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2022
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marecin@marecin.sk www.marecin.sk
Cover © Marečin Media, 2022
Layout © Marta Blehová, 2022
976. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-0801-3 (viaz.)
ISBN 978-80-569-0802-0 (ePDF)
ISBN 978-80-569-0803-7 (ePub)

„Nihilium,“ povedal hrdo sprievodca a skupina detí onemená hľadela nahor, „jeho stošesťdesiatpäťmiliárdkrát zväčšená atómová mriežka. Žijeme udalosťou desaťročia, Expo 1958 Bratislava!“

Ohromujúci objekt stál pevne na štíhlych nohách, rozkročený nad Dunajom, a zdalo sa, že siaha až k oblakom. Slnčné lúče sa oslepujúco odrážali od chrómovanej ocele, tvoriacej plášť deviatich gigantických gulí, ktoré znehybneli vo vzduchu, akoby si nimi len pred chvíľou pohadzoval zázračný žonglér, ktorý stvoril svet, planéty, všetko. V každej bola výstavná miestnosť, ktorá približovala náš život, prácu, šport, armádu, priemysel a umenie, s ostatnými bola spojená pomocou trubíc, v ktorých ticho šušľali elevátory.

V Nihíliu som už bol pri slávnostnom otvorení pre nás, Mimoriadnych. Od Radových sa líšime farbou odznaku na ľavom pleci a, samozrejme, výhodami. Práve sa mi na pery tisol výkrik nadšenia, no keď som videl, ako syn ministra hospodárstva, exemplárny hlupák a môj sused z Koldomu, ráčkuje pred kamerami Infovizie svoje huvá, huvá, radšej som si zahryzol do pery. Smiať sa bolo nebezpečné.

„Mimoriadnosť niekedy znamená aj mimoriadnu tuposť,“ hovorieval mi otec, „farba nie je tým, čím sa zdá.“

Kto je Žltý, môže znamenať viac než Červený a Zlatý, dokonca aj Radoví bez farieb dokážu vykonať za týždeň viac pozoruhodných činov než niektorí Zlatí za celý život, len sa to jedni ani druhí nesmú dozvedieť. Na zatajovaní stojí moc, s pravdou by sa Únia zrútila do seba. Implózia, vieš?”

Otec... Dosť mi chýba. Pamätám si ho čoraz matnejšie, rysy jeho tváre sa mi rozpili ako zbabraný akvarel, farba hlasu vybledla a najsilnejšou spomienkou ostala len vôňa balkánskeho tabaku a cigariet, ktoré si šúl'al na kolene. Je to už osem rokov, čo sa ma zriekol a na starosť ma dostala krížna matka.

Po Celkovej vojne sa rodiny zmenili. Tí, čo prežili, vytvorili jadrá krížnych rodín, aby podporili pôrodnosť. Preto je moja matka deväťkrát manželkou, vždy s iným chlapom. S niektorými má deti, starostlivo očíslované, a tak je zo mňa Boris3, plným menom 0914-Boris3Ж. To na konci je Ž ako žltý, azbukou Ж, žoltyj. Som jej najstaršie dieťa, mala ma ešte pred vojnou, kým nebola krížnou matkou. Miluje len svoje najmladšie, ako všetky krížne matky, a preto na mňa kašle a ja na ňu tiež.

Okrem Davida5 nemám kamarátov. Nosím okuliare, meriam desať centimetrov pod priemer a na tvári mám akné. Koho by som zaujímal? David5 je môj mladší krížny brat, naša spoločná matka ho mala rok po mne s jedným genetikom z dvanásteho poschodia, významným vedcom, ale nie takým ako môj otec, lebo má iba Červený stupeň, zakiaľ môj ex-papá je Zlatý, nič väčšie v Únii neexistuje než Zlatá mimoriadnosť, pravda, mimo Admiralissima.

Aj David⁵ je stupeň Ж. Deti významných rodičov vždy začínajú od Žltej, aj keď je ich otec Zlatý a veľmi, veľmi pomaly postupujú k Červenej, dokonca Zlatej mimoriadnosti, no to sú skôr výnimky. Iba niektorí Žltí sa stanú Zlatými, väčšina zožltne naveky, ako ja. Davida⁵ mám rád, lebo chce byť nenápadný, nezáleží mu na tom, či to niekam dotiahne. Je kamarátstvo s krížnym bratom kamarátstvo, alebo nanútená rodina? V tom mám jasno. To prvé.

Nihilium je už týždeň otvorené pre všetkých a stále sa pred ním tvorí polkilometrový rad. Nikto sa netíše, nepočuť reptanie, všetci trpezlivo čakajú, pretože „len vytrvalí okúsia sladký plod trpezlivosti“, ako vraví trinásty verš Ústavy, ktorá sa prisnila Admiralissimovi.

Disciplínu udržiavajú balonety, bzučiace nad davom ako muchy, s kamerami miesto očí. Je deviaty vivus, pamätný deň najdlhšieho mesiaca roka, keď majú Radoví občania nariadený oddych a školáci prázdniny, aby si všetci mohli uctiť magický dátum 9. 9., keď sa podľa starého kalendára narodil človek, s ktorého tepom sa zjednotilo každé srdce v Únii.

Atómová mriežka rozkročená nad výstaviskom tvorí jeho prirodzený stred. Ľudia si pod ňou dávajú stretnutia, milenci rande, tu je zberné miesto stratených detí a som tu aj ja. Pozorujem, ako sa dvojice v dave hľadajú najprv s vážnym výrazom, pokým sa nenájdu a neistotu v tvárach striedajú úsmevy a objatia, alebo len formálne podania rúk, pretože Nihilium je aj miestom obchodných stretnutí.

○ pár dní budem mať pätnásť, no náročky chodím

okolo mladších školákov, ktorí musia počúvať prednášku sprievodcov, ktorí si ma pletú so zatúlaným žiakom. Neprejde deň, aby na mňa nekričali, aby som sa zaradil. Viem, že vyzerám na trinásť, no nedokážem odolať. Pomaly sa otočím a pozriem na ľavé plece, kde sa ligoce kovové Ж. Žltá, moja farba. Hoci mám najnižší stupeň, vždy ma pobaví, ako sprievodca zaspätkuje, akoby dostal facku, potom sa vystrie, zasalutuje a celý červený v tvári sa mi začne ospravedlňovať.

Otec ma učil, že Mimoriadnosť je výsada, ktorá sa nedáva najavo, pokiaľ nie si vyžmýkaný hlupák, a on pevne verí, že nie som, a preto len mávnem rukou a stratím sa v dave, zachytiac zvedavé pohľady detí, ktoré odhadujú, kto som. Nevydržím a obzriem sa, vyšpúliac spodnú peru, no už ma to hneď mrzí, je to silnejšie než ja, no a čo, ved' otec tu aj tak nie je a na jeho reči sa môžem vykašľať. Užívam si, že voči Radovým z Novej Bratislavy som výnimočný.

„Nihilium je podstatou našej identity a my Slováci sme hrdí, že naša vlasť je jeho ložiskom,“ počujem slabnúci hlas sprievodcu, „generáciám našich predkov vd'ačíme za vznik tejto substancie, nenahraditeľnej pre chod hospodárstva aj obranu Euro-Ázijskej únie...“

Brány výstavniska otvorili presne o desiatej. Tisíce ľudí, ktorých sem priviezli bleskovlaky, či tí šťastnejší, ktorí už z rýchlolode mohli obdivovať úchvatnú atómovú mriežku, popod ktorou na Dunaji priplávali, už od svitania obliehajú niektorý z jedenástich pavilónov.

Ľudstvo sa po Celkovej vojne otriaslo ako mokrý pes

a s dych berúcou rýchlosťou začalo napredovať k budúcnosti, v ktorú ani nedúfalo. Sedím na lavičke a vychutnávam si pestrofarebný dav. Ako dobre, že vláda nevnútila všetkým tmavosivý overal, ale dovolila etnické odevy, ktoré nádherne spestrujú život v Únii!

Okolo prechádzajú národy Ruskej náruče – turkménski chovatelia závodných tiav s vyšívanými čiapočkami na oholených hlavách, mongolskí krotitelia divých žrebčov s nohami do o, zvyknutí viac jazdiť než kráčať, ukrajinskí šľachtitelia pšenice, čo svoje brngy, s ktorými spievajú zrnám, zvierajú pod pazuchou jemne, akoby sa viedli s krásnou ženou, vysmiati ruskí námorníci v modrých šiltovkách, akiste posádka vzdušnej lode, za nimi poloslepi kopáči jaskynnej soli zo Svätej Stolice Poľskej, navyknutí na večnú tmú, transylvánski draguli s dlhými píšťalami na pleciach, ktorým sa málokto odváži pozrieť do očí, vzdelaní písmomalci z Cyrílie s nohami umazanými tušom, slovenskí nožiari v kabátoch dlhých po päty, spod ktorých trčia špičky nástrojov, ktoré im dali meno, dymom voňajúci mäsiari z Republiky Hungur, vysmiati pivovarci z Českého kráľovstva, na plné hrdlá rozprávajúci vtipy, zachmúrení lovci sépií z Južného Kúta a krok za nimi ich večne zahalené manželky, a pomedzi všetkých sa motáme my domáci, v sivých overaloch, podozrievavo sledujúci rev davu, toho mnohohlavého draka, bublajúceho neznámymi jazykmi.

A práve teraz, neverím vlastným očiam, uzriem nášho miestodržiteľa Viktora Vasiljeviča, človeka, ktorého osobne menoval Admiralissimus, aby dohliadal na našu krajinu! Od vzrušenia vstanem a hneď mi niekto obsadí lavičku,

no mne to nevadí, lebo okolo mňa prechádza človek, ktorý osobne pozná najväčšieho filozofa súčasnosti, geniálneho stratéga, ktorý nám pomohol vyhrať Celkovú vojnu a premenil krutý Západ na žeravú pahrebu skôr než on nás, a vďaka ktorému zvyšok sveta, ktorý obývame, neporušený **stojí**

„**Stojí** vždy na našej strane,“ riekol Veľký Quinquinista, „ono prinieslo nám chlieb a poznanie.“

„Ono prinieslo nám chlieb a poznanie,“ zopakoval potichu dav.

„Veľké Slnko, božstvo najvyššie.“

Dav to zopakoval.

„Teraz sa ho s bázňou, aká mu prináleží, dotkneme,“ povedal starý, bradatý žrec, upravil si zamúčené rúcho a roztvoriac náruč pomaličky, jeden za druhým, roztiahol päť a päť prstov, „quinque bona est.“

„Quinque bona est,“ zopakoval dav.

V miestnosti bolo šero, svitať začne až o hodinu, no za oknami, asi kilometer vzdušnou čiarou, sa jasne rysovalo osvetlené Nihilium, zdanlivo visiace na tmavej oblohe ako výzva všetkým, ktorí nechcú prijať realitu, ako tieto stratené duše s kapucňami na hlavách. Nikto z nich nepoznal svojho suseda, kedykoľvek hrozilo, že ich zatknú, a hoci sa v obrovskej kuchyni stretávali len raz za mesiac, quinquinistický mesiac, ktorý má dvadsaťpäť dní, aj tak bol ich obrad smrteľne nebezpečný a tresty za členstvo v sekte väčšinou hrdelné.

Na policiach sa ligotali zoradené pyramídy tanierov,

vedľa nich príbory v drôtených košíkoch, na stene viseli panvice všetkých veľkostí a pod nimi sa lenivo rozvaľovali kotly na polievku, ktorých odklopené vrchnáky pripomínali nehanebne rozďavené pohlavie. Človek, ktorý by nesledoval tajný obrad, by si možno všimol ešte dlhý rad stolov s elektrickými nožmi a úplne vzadu, strácajúce sa v tme, biele dvere chladničiek.

Zrak postupne privykol šeru a už sa dali rozoznať mixéry, šľahače, krájače, škraabače. Uprostred modernej techniky prekvapivo stála veľká hlinená pec, minister zahraničia, obývajúci luxusný apartmán na tridsiatom treťom poschodí Koldomu, bol totiž navyknutý na taliansku pizzu. Keby tušil, akému účelu slúžiava, hneď by ju dal zbúrať. V peci blkotal oheň, trepotavo osvetľujúci všetkých naokolo, a čiernovlasá dievčina doň hádzala brezové polená, zakaždým sa ukloniac plameňu.

V hodine medzi psom a vlkom, keď noc nebadane prechádza do dňa, však o pečení margueritty nemohlo byť ani reči. V kuchyni stálo asi desať ľudí a s roztvorenou náručou a roztiahnutými prstami hľadelo na žreca. Starac, ktorému ako jedinému bolo vidieť do tváre, si všetkých premeral bedlivým pohľadom a nebolo takého, kto by sa pred jeho prísny zrakom nezachvel.

„Päť prstov vykresalo iskru,“ povedal muž a dav to zopakoval, „iskra zapálila oheň, oheň upiekol svätý chlieb, hriješne telo ho zjedlo...“

„Hriješne telo ho zjedlo,“ opakoval potichu dav a niektorí sa pozreli na čiernovlásku, ktorá prikladala.

Sklonila hlavu a vlasy sa jej odhrnuli. Za ľavým uchom

mala znamienko, pigmentovú hviezdu. Chvíľu bolo počuť iba praskanie ohňa.

„Zjedlo ho, aby sa mohlo polepšiť!“ zahrmel žrec a všetci sa vrhli na kolená, „oheň je malé Slnko, ktoré nás osvieti, keď máme pochybnosti! Nech vás myšlienky naň posilňujú! V núdzi postačí aj plameň zapalovača a Veľký Re sa zjaví.“

Žrec bol zadýchaný a musel sa na chvíľu oprieť o tehlový rám pece, v ktorej divo blčali plamene.

„Jazyk Starého Egypta je pre nás nezrozumiteľný, preto naši múdri pra-pra-otcovia previedli našu vieru do moderných čias. Zapísali ju v latinskej liturgii, ktorú pred sto rokmi preložil anonymný básnik aj do nášho jazyka, aby sme jej rozumeli. Ale ako by sa zhrozil, keby videl, že ani rodný jazyk nám neotvára srdcia?!“

Starý žrec opäť nabral silu a pozdvihol ruky do vzduchu.

„Pozerajte do ohňa a jedzte slnečný chlieb. Nepodľahnite falošnému svetu, ktorý lož vyhlasuje za pravdu, smrť za život, otroctvo za slobodu a Márnosť vystavuje ako najskvelejší symbol svojej moci!“

Pokynul smerom k Nihilii.

„Nezabudnite, že skutočný týždeň nemá deväť dní, ako veria otroci Márnosti, ale iba päť, ako je prstov na ruke človeka, ktorého nám poslalo Slnko s dlaňou naplnenou kváskom, aby nás naučilo umeniu chleba! Quinque bona est!“

Čiernovlasá dievčina odbalila zo šatky starý sklenený pohár a podala ho žrecovi. Bozkal ho a dvihol nad hlavu.

„Toto je kvások z úsvitu civilizácie! Založili ho ruky bohov Starého Egypta a on pretrval až do našich čias, aby nás sýtil duševne aj telesne. Pečme z neho chlieb!“

„Quinque bona est,“ predniesol dav, „päť je svätých dní a pätnásť mesiacov Slnka!“

A kľáčiak na vykachličkovanej podlahe, so sklonenými hlavami, uprostred kuchynských robotov na nečisté jedlá, dychtivo otvárali ústa, do ktorých im starec vkladal ešte horúce Slnko, premenené z kvásku a múky na voňavý chlieb.

„A sväté mesiace sú,“ odriekal Veľký Quinquinista a vždy, keď odtrhol chrumkavú kôrku so striedkou, sa mu z habitu zakudlila múka, „ľadyk, Mrazik...“

„... Živoň, Jaryk,“ pokračoval prežúvajúci dav, „ľuboň, Žiaroň, Žiarivec, Teplár, Teplivec, Listoň, Žltík, Sychroň, Sychronec, Studeník, Zhřňavec.“

Zhromaždenie ticho počítalo od jeden do pätnásť vždy znova a znova. Starec sa zadíval na vlastné prsty. Boli tenké, s neprirodzene veľkými kĺbmi, ktoré už roky opuchali a boleli ho čoraz viac. Treba myslieť na nástupcu, ale dvoch, ktorých si pred rokom vyhlíadol, zatkla Bezpečnosť a už sú asi mŕtvi. Prsty sa mu triasli a sluch sa zhoršoval, a čo bolo najhoršie, trápila ho aj prostata. Pre ňu sa mučil smädом, len aby vydržal obrad až do konca. Prstami chytil hrsť múky a rozhodil ju do vzduchu.

Nechty mal zažltnuté, na chrbtoch rúk hnedé fláky, „aj keď telo starne,“ prehovoril namáhavo a všetci vedeli, že obrad sa končí, „stále sa ho dotýka Slnčná **ruka!**“

Ruka sa vynorila nad hladinu rozvírenej hnojovky, z ktorej sa ešte vyhadzovali bubliny, s nezvykle pôvabným gestom, až sa zdalo, že na popraskaný okraj betónovej nádrže ju vyložil tanečník, ktorý si po krásnom valčíku na chvíľu zdriemol. Obraz, na ktorý sa nedalo zabudnúť.

Otec mal tú neodbytnú spomienku celý život pred očami, nadýchol sa, ale cítil som, že zdržiava plač, „prsty sa ešte raz, dvakrát pohli, akoby mi chcel zamávať,“ povedal, „utopili ho v hnoji pred mojimi očami len preto, že mal v dedine najväčšie polia, krásny dom a štyri kone.“

Stáli sme uprostred kvitnúcej lúky, na dne údolia, ktoré mohlo byť rajom na zemi. Nechápem, ako som si ako dieťa zapamätal jeho slová, možno ich vôbec tak nepovedal, ale vždy, keď som si spomínal na naše posledné šťastné chvíle, hoci nazvať šťastím strach z toho hrozného miesta je zvláštne, sa mi tie vety vždy vynorili a ja som bol z roka na rok viac presvedčený, že odzneli práve tak.

„Čo svet svetom stojí, dopredu ho hýbu úspešní, ktorí majú odvalu a nápady. Je ich málo. Väčšina národa sú nímandi, ktorí len vyčkávajú, no ak zacítia šancu, bez milosti podrežú múdrejším hrdlá. Tu stál náš dom,“ pokračoval otec a ukázal na sotva tušený štvorec, obrastený nežnými zvončekmi, „tam som sa narodil.“

Mal som šesť a držal som sa ho za ruku ako kliešť. Bol to náš posledný spoločný rok a dodnes si nahováram, že on o tom ešte nevedel, že ešte neplánoval svoj odchod, rád sa tak klamem, aby nepraskla tenká škrapinka otcovskej lásky, ktorú som si vysníval, pevnú ako brnenie z kalenej ocele. Neodvážil som sa ho pustiť, hoci mi zrak stále blúdil

k obdĺžnikovej jame, v ktorej hneď po druhej vojne utopili dedka. Otec sa vyvliekol z môjho stisku, vytiahol vrecko tabaku, papieriky, a zručne si ušúlal krivú cigaretu.

Zmocnila sa ma hysterická hrôza, že odíde, že ma tu nechá. Kľčovito som sa ho chytil za nohavicu. Pozrel na mňa, nič nepovedal, iba vyfúkol dym. A potom ma pohladil po hlave. Myslím, že už to nikdy viac neurobil, iba vtedy, na našom prvom výlete na to odporné miesto, ktoré sa dostalo do dejín ako prvé ložisko nihília.

Prileteli sme helikoptérou z Akadémie, kde vtedy pracoval, s tromi ďalšími ľuďmi, ktorí od rána po okolí rozkladali prístroje a čosi merali. Druhým vrtuľníkom priletela jednotka výsadkárov. Dedina nebola veľká, obývaných domov ostalo len zopár. Zarazilo ma, že otec sa nikomu neodzdravil, hoci jeho pozdravili mnohí, ale keď im neodpovedal, zaliezli za brány a gánili z oblokov.

Výsadkári s nabitými zbraňami strážili vedcov, ktorí so slúchadlami na ušiach čoraz častejšie nachádzali signál. Dali mi ho popočúvať, spieval hlbokým a melodickým tónom, až som zatlieskal. Závidel som im muzikálnu prácu, do večera zmapovali celú dedinu.

Obed sme si dali z alumíniovej škatule, krížna nám pripravila syrové sendviče, v každom bol list šalátu, ako som to mal rád. Otec ho zakaždým vyhodil pozorujúc, ako sa ho mravce pokúšajú zatiahnuť do mraveniska.

„Chod' sa prejsť,“ posielal ma veľakrát, ale ja som sa od neho nepohol.

Bál som sa očí, ktoré sa černeli za každou záclonkou, tí vnútri si márne lámali hlavu, prečo sme prišli. O rok to už